

Anday'ın eczacı dedesi...

Hazırlayan: Aydın Arıcıoğlu
(TEB Basın Danışmanı)

Melih Cevdet'in amcası, Kadri Raşit Bey. İlk Türk çocuk doktorlarından

Şairlerin, yazarların yaşam öykülerine dair az bilinen kimi ayrıntılar, ne yazık ki yitirildiklerinde gün ışığına çıkıyor... Edebiyatımızın son büyük kayıplarından, değerli ozan **Melih Cevdet Anday**'ın Osmanlı'daki köklerinin **Köprülü**'ye kadar uzandığı belki biliniyordu da, tıp ve eczacılık tarihinin Cumhuriyet öncesi sayfalarında da **Anday**'ın akrabalarıyla karşılaşacağımızı nereden bilirdik...

Vefatından hemen sonra sadece Radikal gazetesinde "tek satırla" geçen "**Dedesı Mirİiva Mehmet Raşit Paşa Osmanlı'nın ilk eczacı Paşalarındandı**" ifadesi doğru mudur diye eşi **Suna Anday**'a danışıyoruz... **Suna Hanım** doğruluyor... **Melih Bey** eczacı dedesinden zaman zaman söz edermiş... Ne var ki bu konuda **Melih Cevdet Anday**'ın kaleminden (veya O'nun anlatımına dayanarak aileden herhangi birinin not aldığı) kağıda dökülmüş bir açıklama bulunmuyor.

Eczacılık tarihi kaynaklarında da yer almayan "**Mirlİiva Mehmet Raşid Paşa**" adını, oğullarından **Kadri Raşit Anday** adına Ana Brittanica'da açılmış sütunda buluyoruz... Türkiye'nin ilk çocuk hastalıkları uzmanlarından ve özel muayehane açan ilk hekimlerden biri olan **Kadri Raşit Anday**'ın "eczacı babası" diye söz ediliyor kendisinden... **Kadri Raşit Bey**'in 1875 doğumlu olduğu düşünülürse, babası **Mirlİiva Mehmet Raşid Paşa**'nın da 1850'ler başlarında doğmuş olması gerekiyor. Bu hesaba göre **Mehmet Raşid**

Paşa'nın, ilk mezunlarını 1840 yılında veren Mekteb-i Tıbbiye-i Adliye-i Şahane'yi sonraki yıllarda bitirmiş eczacılar arasında yer alması ihtimali var...

Müslümandan Eczacı Olur mu?

Bu vesileyle biraz geriye doğru dönelim...

1839'da, İkinci Mahmud devrinde açılan Mekteb-i Tıbbiye Adliye-i Şahane'den 5 Mart 1840'ta mezun olan "ilk Türk eczacısı" **Ahmet Mustafa Efendi** ve onun arkasından gelen eczacıların hangi koşullarda meslek icra ettiğini **Ecz.Kemal Kamil Aktaş**, "Yakın Tarihte İstanbul'da Eczacılık ve İstanbul Eczaneleri" adlı makalesinde şöyle resmediyor:

"Eczacılık o devre göre sol taraftan yazan ve sol taraftan okuyan, tamamıyla Batı usulü içinde beliren bir meslek oluşuyla ilk günlerde halkımız tarafından yadırganmış, bazı softaların gözünde günah ile iştilal mahiyetinde bile telakkilere uğramıştı. Müslümandan eczacı olur mu olmaz mı diye adeta bir münakaşa konusu bile olmuştu. Meşrutiyetin ilanından 15-20 sene evveline kadar müslüman Türk'ten eczacı göstermek mümkün değildi. Eczanelerde yarım Türkçeyle konuşan gayri müslim eczacılar reçete kabul eder, ilaçların Frenkçe adları o günkü İstanbul halkı arasında garip bir yabancılik duyurmayaya vesile olurdu...

Öte taraftan eczaneler başka dükkanlardan derhal ayırd edilir, temizlik, ciddiyet, eczane dekoru halk üzerinde iyi tesirler de yapardı. Eczanelerden içeri giren Türk halkı garip bir tesir altında kalır, eczaneye hürmet lüzumunu duyardı..."